

Postanowienie z dnia 23 listopada 2007 r.

II UZ 31/07

Obowiązek pouczenia strony o przysługujących jej środkach zaskarżenia uregulowany w art. 327 k.p.c. określa sytuacje, w których sąd dokonuje pouczenia z urzędu - bez jakiegokolwiek aktywności strony. Natomiast w pozostałych przypadkach pouczenie o sposobie zaskarżenia wyroku jest możliwe wtedy, kiedy strona wystąpi o stosowną informację.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Romualda Spyt (sprawozdawca), Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 listopada 2007 r. sprawy z wniosku Małgorzaty S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. z udziałem zainteresowanego Wiesława M. o wyłączenie z ubezpieczenia społecznego, na skutek zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2007 r. [...]

1. o d r z u c i ł zażalenie w części dotyczącej pkt I zaskarżonego postanowienia;
2. o d d a l i ł zażalenie w pozostałym zakresie;
3. oddalił wniosek pełnomocnika - radcy prawnego Przemysława G. o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego udzielonego ubezpieczonej z urzędu.

U z a s a d n i e n i e

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2007 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w pkt I oddalił wniosek ubezpieczonej Małgorzaty S. o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku tego Sądu z uzasadnieniem w sprawie [...], w pkt II odrzucił wniosek o doręczenie powyższego wyroku z uzasadnieniem. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że ubezpieczona była prawidłowo zawiadomiona o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 17 października 2006 r., na który się nie stawiła. Dopiero w dniu 2 stycznia 2007 r. z

rozmowy telefonicznej dowiedziała się, iż orzeczenie zapadło. W tym też dniu ubezpieczona nadała w urzędzie pocztowym pismo, w którym wniosła o doręczenie wyroku z uzasadnieniem wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do dokonania tej czynności procesowej. Usprawiedliwiając uchybienie terminu stwierdziła, że liczyła na to, iż wyrok Sądu Apelacyjnego zostanie jej doręczony z urzędu, z tego względu, że zawiadomienie o terminie rozprawy nie zawierało żadnych pouczeń. Oceniając zasadność wniosku o przywrócenie terminu Sąd Apelacyjny uznał, że uchybienie terminu nastąpiło z winy ubezpieczonej, która chociaż miała możliwość zasięgnięcia informacji o treści wyroku i sposobie jego zaskarżenia, choćby poprzez kontakt telefoniczny z sekretariatem Wydziału, nie skorzystała z tej możliwości, pozostając w niczym nieuzasadnionym przekonaniu, że wyrok zostanie jej doręczony z urzędu. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny uznał, że nie ma podstaw do przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej na podstawie art. 168 § 1 k.p.c. i wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem - jako spóźniony odrzucił na podstawie art. 328 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Ubezpieczona zaskarżyła powyższe postanowienie w całości i wniosła o jego zmianę i przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego. Postanowieniu temu skarżąca zarzuciła naruszenie art. 5 k.p.c. w związku z art. 367 k.p.c. oraz art. 168 § 1 k.p.c., poprzez uznanie przez Sąd, że uchybiła terminowi do dokonania czynności procesowej ze swojej winy.

W zażaleniu podniesiono, że przekonanie ubezpieczonej o tym, iż wyrok zostanie jej doręczony z urzędu, było uzasadnione. W zawiadomieniu o terminie rozprawy nie zawarto, stosownie do obowiązku wynikającego z art. 5 k.p.c., pouczenia, iż wyrok sądu drugiej instancji, wydany pod nieobecność strony, nie jest wyrokiem zaocznym, a zatem doręczanym z urzędu. Również sam ustawodawca dopuszczał możliwość takiego błędnego przekonania, skoro w przepisie art. 367 k.p.c. wyraźnie dał wyraz temu, że taki wyrok nie jest wyrokiem zaocznym. Zdaniem skarżącej, skoro w zawiadomieniu o terminie rozprawy zawarto informację, że stawiennictwo nie jest obowiązkowe, winno tam również znaleźć się pouczenie, że w razie wydania wyroku pod nieobecność strony wyrok ten nie jest wyrokiem zaocznym, względnie pouczenie, że wyrok nie zostanie stronie doręczony z urzędu. Z tych względów stanowisko Sądu Apelacyjnego o braku podstaw do przywrócenia uchybionego terminu w oparciu o przepis art. 168 § 1 k.p.c. nie jest trafne. Na poparcie swojej argumentacji skar-

żąca powołała się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 13 lipca 2000 r., II UKN 639/99 (OSNAPiUS 2002 nr 3, poz. 78) oraz w postanowieniu z dnia 9 września 1997 r., III CK 389/97 (LEX nr 50531).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie. W pierwszej kolejności wskazać należy, że zażalenie skierowane przeciwko rozstrzygnięciu zawartemu w pkt 1 zaskarżonego wyroku jest niedopuszczalne z mocy prawa, gdyż orzeczenie oddalające wnioski o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem nie jest postanowieniem kończącym sprawę jako całość lecz postanowieniem rozstrzygającym kwestię incydentalną, gdyż jego celem nie jest badanie dopuszczalności dokonania czynności procesowej inicjującej kolejny etap postępowania, tylko ocena zasadności wniosku. Kończącym postępowanie jest tylko takie orzeczenie, którego uprawomocnienie się trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1). W tym przypadku jest to postanowienie odrzucające wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem.

Przechodząc do tej kwestii, Sąd Najwyższy uznał zarzuty zażalenia za bezzasadne. Przepisu art. 5 k.p.c., nakładającego na sąd obowiązek udzielania stronom występującym w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczenia ich o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań, nie należy rozumieć w ten sposób, iż sąd jest zobowiązany przewidywać wszelkie możliwe zachowania strony, niekorzystne dla niej i wynikające z przekonania płynącego z nieznamomości przepisów prawa i im na wszelki wypadek zapobiegać poprzez udzielanie stosownych pouczeń. Obowiązek pouczenia strony o przysługujących jej środkach zaskarżenia uregulowany został w przepisie art. 327 k.p.c. Stosownie do § 1 tego przepisu stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, obecnej przy ogłoszeniu wyroku, przewodniczący udzieli wskazówek co do sposobu i terminów wniesienia środka zaskarżenia. W myśl § 2 stronie działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego, która na skutek pozbawienia wolności była nieobecna przy ogłoszeniu wyroku, sąd z urzędu w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku doręcza odpis jego sentencji z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia. Przepis ten określa

sytuacje, w których sąd dokonuje pouczenia z urzędu - bez jakiegokolwiek aktywności strony. Natomiast w pozostałych przypadkach obowiązek pouczenia o sposobie zaskarżenia wyroku powstaje wtedy, kiedy strona wystąpi o stosowną informację. Dopóki zatem strona, nieobecna na rozprawie, na której zapadł niekorzystny dla niej wyrok, nie zwróci się do sądu o pouczenie o sposobie i terminie jego zaskarżenia, dopóty sąd nie ma obowiązku instruowania jej o tym z urzędu. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że już w zawiadomieniu o terminie rozprawy sąd winien dokonywać jakichkolwiek pouczeń dotyczących zaskarżenia wyroku, którego zresztą treści jeszcze nie zna. W wywodach zażalenia co prawda podkreśla się, iż informacja o nieobowiązkowym stawiennictwie na rozprawie winna zawierać nie tyle pouczenie o sposobie zaskarżenia wyroku co pouczenie, że strona nie otrzyma odpisu wyroku bez jej wniosku. Wywód ten pomija jednak jedną zasadniczą kwestię, a mianowicie sam odpis sentencji wyroku sądu drugiej instancji nie otwiera drogi do wniesienia skargi kasacyjnej. Zgodnie bowiem z przepisem art. 398⁵ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Nie wyjaśniono natomiast w zażaleniu, jaki związek zachodzi między informacją, której zamieszczenie w zawiadomieniu o terminie rozprawy postuluje skarżąca a dotrzymaniem terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku. Niezależnie od powyższego niezamieszczenie w zawiadomieniu o terminie rozprawy informacji o tym, iż Sąd nie doręcza z urzędu odpisu wyroku nie wywołuje żadnych negatywnych skutków dla strony, bowiem w każdym czasie może ona wystąpić w takim wnioskiem w oparciu o przepis art. 9 k.p.c. Powoływanie się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w sprawie II UKN 639/99, jest o tyle nietrafne, że pogląd o tym, że przepis art. 5 k.p.c. nie nakłada na sąd powinność szczegółowego instruowania strony występującej w sprawie bez pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym co do wszelkich możliwych jej zachowań, lecz tylko obowiązek udzielania wskazówek potrzebnych z punktu widzenia prawidłowego przebiegu postępowania i gwarancji prawa strony do obrony, sformułowany został w zupełnie innym stanie faktycznym, a przede wszystkim nie stanowi on podstawy do przerzucenia na sąd odpowiedzialności za zaniechania strony będące wynikiem jej rażącego niedbalstwa.

Z niekwestionowanych przez skarżącą okoliczności faktycznych wynika, że przez okres ponad dwóch i pół miesiąca od rozprawy apelacyjnej - o której była prawidłowo zawiadomiona i na którą się nie stawiła - nie podjęła ona jakiegokolwiek czyn-

ności celem ustalenia, czy zapadł wyrok w sprawie i jaki jest wynik procesu. Wbrew wywodom zawartym w zażaleniu przekonanie skarżącej, iż z uwagi na nieobowiązkowe stawiennictwo na rozprawie apelacyjnej, zapadły na niej wyrok zostanie jej doręczony z urzędu, nie stanowi okoliczności usprawiedliwiającej uchybienie terminu do złożenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem. Opisane zachowanie uchybia przeciętnemu standardowi staranności w prowadzeniu własnych spraw. W kategoriach zawinienia można skarżącej przypisać rażące niedbalstwo, co uzasadnia przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, iż z własnej winy uchybiła ona terminowi do złożenia wniosku o doręczenia wyroku z uzasadnieniem (art. 168 § 1 k.p.c. *a contrario*).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na podstawie art. 370 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji postanowienia oraz na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. jak w pkt 2 sentencji. Odnośnie kosztów postępowania zażaleniowego Sąd Najwyższy stwierdził, że wbrew treści § 16 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) wniosek o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego nie zawiera oświadczenia, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1998 r., II CKN 687/98 OSNC 1999 nr 3, poz. 63). Z tych względów wniosek pełnomocnika w tym przedmiocie nie może zostać uwzględniony.

=====